

Aan Provinciale Staten
van Limburg

Provincie Limburg	
Stuknummer: 08/44869 LV.	
Ingek: 13 NOV 2008	
Afdeling PSG	Af stuk:

Cluster	LGP	Behandeld	LMW Lardinois
Faxnummer	(043) 389 76 43	Doorkiesnummer	(043) 389 77 84
Ons kenmerk	2008/43287	Uw kenmerk	-
Bijlage(n)	4	Maastricht	11 november 2008

Onderwerp

Burgerinitiatief "Ja tegen boerenlandbouw, NEE tegen megastallen"

Wij hebben kennis genomen van het burgerinitiatief "Ja tegen boerenlandbouw, NEE tegen megastallen", dat door Stichting Behoud de Parel op vrijdag 19 september 2008 aan de voorzitter van Provinciale Staten is overhandigd. Op verzoek van het Presidium geven wij u ons standpunt met betrekking tot dit voorstel.

Het burgerinitiatief bevat een voorstel tot wijziging van het Reconstructieplan voor zover het de vestiging van intensieve veehouderijbedrijven in landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's) betreft. Het voorstel mondt uit in een ontwerpbesluit. In het ontwerpbesluit wordt voorgesteld een aantal voorwaarden op te nemen, die een waarborg betekenen voor de volksgezondheid en de leefbaarheid van burgers in de omgeving van deze LOG's en die een toekomst bieden aan de agrarische gezinsbedrijven in Limburg.

Ter bepaling van de voorwaarden voor een verdere invulling van de LOG's de volgende uitgangspunten en criteria mee te nemen:

- Instellen van een plafond ten aanzien van de grootte van het bedrijf (per sector), uitgedrukt in NGE's, rekening houdend met een fatsoenlijk inkomen voor een gezinsbedrijf en voldoende arbeidskrachten (VAK's) per bedrijf.*
- Voedselproductie ten behoeve van de omliggende regio's met onder andere als doel een minimum aan logistieke bewegingen (voer-, vee- en/of vleestransporten) te genereren uitgaande van voedselsoevereiniteit van elk land.*
- Grootschalige agro-industriële vleesproductie en de verwerking daarvan hoort niet thuis op landbouwgrond/platteland.*

081014-0204

Praat mee over Limburg! www.limburg.nl/burgerforum

Bezoekadres:
Limburglaan 10
NL-6229 GA Maastricht

Postbus 5700
NL-6202 MA Maastricht
postbus@prvlimburg.nl

Tel + 31 (0)43 389 99 99
Fax + 31 (0)43 361 80 99
www.limburg.nl

Bankrekening
Rabobank
13.25.75.728

Bereikbaar via:
Lijn 1 (richting De Heeg)
Lijn 3 (richting Heugem)
Lijn 53 (richting Gulpen)
Lijn 57 (richting Gulpen)

- d. Om vast te stellen hoeveel (te verplaatsen) bedrijven in een LOG gevestigd kunnen worden, moet de lokale overheid vooraf een Milieu Effect Rapportage, een Gezondheids Effect Rapportage (GER) en een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse uitvoeren.
- e. Bedrijven die zich vestigen in een LOG dienen gericht te zijn op welzijn, kwaliteit en grondgebondenheid (waarbij een evenwicht tot stand wordt gebracht tussen grond en mest). Grondgebonden bedrijfsvoering richt zich op het gebruik van voer van eigen bedrijf, regio, provincie, land of buurlanden en vervolgens hergebruik van mest op deze landbouwgronden (het principe "graan voor vlees en mest" en "mest voor graan"). Een principe dat naadloos aansluit bij de uitgangspunten van "cradle to cradle", die veel bestuurders omarmen.

Alvorens concreet in te gaan op het voorstel gaan we eerst in op een aantal algemene overwegingen ten aanzien van wijziging van het Reconstructieplan:

- Zijn er inhoudelijke redenen om tot herziening van de uitgangspunten, zoals verwoord in het Reconstructieplan en Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL), te komen?
- Zijn er redenen om tot een andere rolverdeling tussen gemeenten en provincie te komen dan zoals vastgelegd in het Reconstructieplan?
- Raken de maatschappelijke discussiepunten met betrekking tot megastallen de bevoegdheid van de provincie?
- Wat zijn de juridische mogelijkheden om in het Reconstructieplan c.q. het POL nadere randvoorwaarden voor de invulling van LOG's te formuleren?
- Geven de in opdracht van het Rijk uitgebrachte adviezen met betrekking tot megastallen aanleiding tot herziening van het provinciaal beleid?

Reden voor herziening uitgangspunten Reconstructieplan/POL?

Het POL onderkent de belangrijke economische bijdrage van de intensieve veehouderij. In ruimtelijke zin zet het POL in op een concentratie van de intensieve veehouderij. Daarbij gelden de volgende planologische uitwerkingen:

- goede landschappelijke inpassing, bescherming van de aanwezige omgevingskwaliteiten en het bereiken van een basiskwaliteit voor milieu en water;
- bij de ontwikkelingen in de landbouwontwikkelingsgebieden intensieve veehouderij wordt bij de toepassing van 'Bouwkavel Op Maat' (BOM+) naar de kwaliteitsbijdrage (omgevingskwaliteit) op gebiedsniveau gekeken.

Het Reconstructieplan is een aanvulling van het POL. De nagestreefde ontwikkeling is tijdens de looptijd van het Reconstructieplan, de intensieve veehouderij zich zo te laten ontwikkelen dat steeds meer bedrijven op goede locaties en steeds minder bedrijven dicht bij natuurgebieden en woonkernen zijn gelegen. De zogenaamde "afwaartse beweging". Met de reconstructie willen we die afwaartse beweging versterken, stimuleren en ruimtelijk sturen. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1) Autonome schaalvergroting:

Bij de totstandkoming van het Reconstructieplan in 2004 is uitgegaan van een autonome marktgestuurde schaalvergroting en concentratie. Dus naar minder en grotere locaties (aannee van 2500 naar 400). De huidige ontwikkeling van megastallen is derhalve geen onverwachte, maar juist een in 2004 reeds voorziene en ook beoogde ontwikkeling. In bijlage 2 treft u een overzicht

aan van cijfers van de intensieve veehouderij in Limburg in 1990-2007, waaruit deze trend van schaalvergroting en concentratie ook blijkt.

2) Ruimtelijk sturen van ontwikkeling naar duurzame locaties:

In het Reconstructieplan is ervoor gekozen om aansluiting te zoeken bij de geschetste autonome ontwikkeling en deze door middel van de zonering intensieve veehouderij zodanig ruimtelijk te sturen, dat nieuwe investeringen plaatsvinden op duurzame locaties (met name in LOG's, maar ook op duurzame locaties in verwevingsgebieden). Met een nationaal plafond in productierechten en beperkende regelgeving in (met name) extensiveringsgebieden (deze zijn niet gelegen rondom kernen), betekent dit dat tegelijkertijd een afbouw en sanering van productie op niet-duurzame locaties plaatsvindt. Stimulerende maatregelen (zoals innovaties in stalsystemen, ontwikkeling van projectvestigingen) versterken deze afwaartse beweging. Dit levert zowel voor milieu, landschap als sector winst op. Om dit mogelijk te maken is het noodzakelijk dat de intensieve veebedrijven in LOG's de ruimte krijgen om zich te ontwikkelen. Dat geldt met name voor bedrijven uit extensiveringsgebieden en voor bedrijven die vanwege de schaalgrootte niet meer op de bestaande locatie passen. Anders vindt immers noodgedwongen een ongewenste ontwikkeling plaats op minder duurzame locaties en blijven bedrijven die minder duurzaam zijn langer produceren. Met de ontwikkeling van megabedrijven in LOG's wordt derhalve bijgedragen aan de gewenste afwaartse beweging. De veronderstelling dat het Reconstructieplan bestaande bedrijven "dwingt" tot schaalvergroting is niet correct. In het Reconstructieplan is voor bestaande bedrijven in verwevingsgebieden en LOG's juist doelbewust géén beperkende regelgeving opgenomen.

3) Gewenste ontwikkelingen stimuleren:

Als Provincie stimuleren wij de gewenste ontwikkeling door middel van ons stimuleringsbeleid. In het pMJP 2007-2013 en de subsidieverordening Inrichting Landelijk Gebied Limburg zijn diverse stimuleringsinstrumenten ten behoeve van de LOG's opgenomen:

- Uitwerking LOG/ "Projectvestiging": voor het realiseren van 5 projectvestigingen kan per projectvestiging maximaal 60% van de subsidiabele kosten tot een maximum van 1,2 miljoen euro gesubsidieerd worden. Dit in onderzoeken in de voorfase, businessplannen e.d., maar ook de realisatie, zoals aanleggen van infrastructuur en landschappelijke inpassing.
- Ammoniak-, fijnstof- en stankreductie: voor de innovatie van stalsystemen, het opheffen van stanknelpunten en het stimuleren van technische maatregelen om de emissies op het gebied van fijnstof, ammoniak en geur te reduceren is een provinciale bijdrage van circa 2 miljoen euro opgenomen.

Herziening rolverdeling provincie - gemeenten?

De LOG's hebben de status van zoekgebieden ten behoeve van incidentele of geclusterde nieuwvestiging. In het Reconstructieplan is bepaald, dat het daadwerkelijk aanwijzen van nieuwvestigingslocaties binnen LOG's moet plaatsvinden door gemeenten. Deze keuze is ook logisch, want voor het merendeel van de bepalende factoren, die bij de concrete afweging van een nieuwvestiging een rol spelen (ruimtelijke ordening en milieu) is de gemeente primair verantwoordelijk. Daarbij is een zorgvuldige afweging die recht doet aan alle belangen op meerdere niveaus gewaarborgd:

- Planologische afweging via bestemmingsplannen: de gemeenten waarin een zoekgebied LOG gesitueerd is, hebben ruimtelijk beleid met betrekking tot de ontwikkeling van de LOG's vastgesteld of zullen dit op korte termijn doen. In ruimtelijke beleidskaders, gebiedsvisies of

bestemmingsplannen hebben gemeenten onder andere de nadere begrenzing van hun LOG's vastgelegd, voor hoeveel bedrijven ruimte is en de maximale kavelgrootte. Bij het wijzigen van het bestemmingsplan dienen gemeenten een plan-MER op te stellen. Meerdere gemeenten hebben reeds een plan-MER voor de intensieve veehouderij in voorbereiding of opgesteld.

- o Landschappelijke inpassing via BOM+: na de vaststelling van het Reconstructieplan, hebben de gemeenten BOM+ uitgewerkt in het bestemmingsplan. BOM+ waarborgt de omgevingskwaliteit. Bij alle nieuwvestigingen in een LOG is een tegenprestatie in het kader van BOM+ vereist.
- o Milieuafweging via milieuvergunningen: voor nieuw op te richten bedrijven in een LOG zijn vergunningen benodigd in het kader van de Wet milieubeheer (Wm), mogelijk de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo) en de Natuurbeschermingswet (Nb-wet). Ten behoeve van de besluitvorming dient een Milieu Effecten Rapport (MER) te worden opgesteld. Hierbij wordt getoetst op de relevante milieuaspecten (ammoniak, geur, fijnstof etc). Zie bijlage 3 voor een uitgebreid overzicht.

Om als Provincie goed zicht te houden op de concrete uitwerking van de LOG's door de gemeenten is een bestuurlijk overleg met gemeenten in het leven geroepen onder leiding van de heer Kersten (voorzitter gebiedscommissie Helden). In dit overleg is het beeld bevestigd dat de gemeenten serieus aan de slag zijn met de uitwerking van het beleid voor de LOG's en het aanwijzen van delen van de LOG's waar nieuwvestiging kan plaatsvinden. Hierbij houdt men rekening met de specifieke en lokale situatie, waardoor de ontwikkelingsmogelijkheden (aantal nieuwvestigingen, maximale bouwkavelgrootte) per gebied verschillen. Vrijwel alle gemeenten geven aan dat men in de eigen LOG's ruimte voor incidentele of projectmatige nieuwvestiging wil bieden om te kunnen voldoen aan bedrijfsverplaatsingen waarmee een lokaal of regionaal knelpunt wordt opgelost. Gemeenten hebben veel aandacht voor zorgvuldige besluitvorming met inachtneming van belangen van ondernemers en burgers. Gemeenten zijn van mening dat enkele incidenten de beeldvorming in negatieve zin bepalen. Als leidraad voor het nieuwvestigingsbeleid in de LOG's worden door gemeenten de volgende uitgangspunten genoemd:

- Kwaliteitsverbetering van de regio (een verplaatser lost elders een knelpunt op).
- Goede landschappelijke inpassing van initiatieven en LOG's (ruimtelijke kwaliteit wordt bijvoorbeeld gewaarborgd in de beeldkwaliteitsplannen).
- Duurzaamheid van de initiatieven (o.a. sturing via gemeentelijk geurbeleid).

In bijlage 4 treft u een overzicht aan met de stand van zaken per gemeente.

Bevoegdheid provincie?

De discussie rondom megastallen betreft naast de aspecten van ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit (zoals hierboven beschreven) vooral aspecten van dierwelzijn, milieu (stank, ammoniak en fijnstof) en volksgezondheid (MRSA). Deze aspecten zijn primair de bevoegdheid van het Rijk (vooral kaderstellend in wetgeving) en gemeenten (vooral uitvoerend). Deze aspecten zijn in de milieuwetgeving op rijksniveau geborgd. Op verzoek van de reconstructieprovincies is het Rijk momenteel bezig met het opstellen van factsheets om onduidelijkheden of verkeerde beeldvorming met betrekking tot volksgezondheid (fijnstof, MRSA) weg te nemen. Omdat in de rijksadviezen (zie hieronder) ook een aantal (genuanceerde) verbanden worden gelegd tussen (schaalvergroting in) intensieve veehouderij en volksgezondheid, achten wij het van belang om over deze zaken maximale duidelijkheid te creëren. Samen met de andere provincies zijn we dan ook in overleg met de ministeries van LNV, VROM en VWS om tot gerichte en in tijd afgebakende onderzoeksvragen te komen om eventuele onzekerheden te concretiseren.

Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat het Rijk heeft aangegeven bereid te zijn op verzoek van gemeenten voorlichtingsbijeenkomsten over dit onderwerp te organiseren.

De kaders voor fijnstof worden door Europa vastgelegd en door Nederland geïmplementeerd via de Wet luchtkwaliteit en Wet Milieubeheer. De Provincie heeft hierin geen bevoegdheden. Vanzelfsprekend dienen nieuwvestigingen te voldoen aan de Europese en nationale kaders. Bij de milieuvergunningverlening wordt hierop getoetst.

De Wet Geurhinder en Veehouderij (Wgv) geeft standaardnormen met betrekking tot de individuele belasting op geurgevoelige objecten. De gemeente kan deze standaardnormen verruimen dan wel aanscherpen middels een gemeentelijke verordening. De Provincie heeft ook hierin geen bevoegdheid. Bij de milieuvergunningverlening wordt hierop getoetst.

Wat betreft ammoniakuitstoot/ depositie worden de zeer kwetsbare gebieden aangewezen door de Provincie. Er zijn echter geen LOG's gelegen binnen 250 meter van kwetsbare of zeer kwetsbare natuurgebieden (de voormalige A-, B- en C-gebieden gelegen in de EHS). De aanwijzing van zeer kwetsbare gebieden heeft dan ook geen consequenties voor de zoekgebieden LOG's.

De ammoniakuitstoot per dierplaats wordt geregeld in het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij. Het besluit bepaalt dat stallen emissiearm moeten zijn uitgevoerd. Hiertoe bevat het besluit zogenaamde maximale emissiewaarden. Op grond van het besluit mogen alleen nog huisvestingssystemen met een emissiefactor, die lager is dan of gelijk is aan de maximale toegestane emissiewaarde, toegepast worden. Het bevoegd gezag (in de meeste gevallen de gemeente) heeft de mogelijkheid om strengere emissiegrenswaarden vast te stellen voor veehouderijen die onder de Europese IPPC-richtlijn (Integrated Pollution Prevention Control) vallen (zogenaamde gpbv-installaties) als de technische kenmerken en geografische ligging alsmede de plaatselijke milieuomstandigheden daar aanleiding toe geven. Bij de milieuvergunningverlening wordt getoetst of aan de emissiegrenswaarde wordt voldaan.

Juridische mogelijkheden Reconstructieplan/POL?

Hoewel het in theorie mogelijk was geweest om met toepassing van artikel 27 van de Rcw nieuwvestiging van intensieve veehouderijen in LOG's rechtstreeks op grond van het Reconstructieplan toe te staan, is daar bij vaststelling van het Reconstructieplan bewust niet voor gekozen. In de eerste plaats, omdat dit typisch een aangelegenheid is die aansluit op de gemeentelijke verantwoordelijkheid. In de tweede plaats, omdat de wet in zo'n geval een volledig planologische afweging van nieuwvestiging vereist, zoals dat normaal bij een bestemmingsplan gebeurt. Een zodanig gedetailleerde afweging kan feitelijk alleen op gemeentelijk niveau gebeuren. Dat de wet dezelfde stelt aan de planologische afweging op reconstructieplanniveau als op bestemmingsplanniveau blijkt uit uitspraken van de Raad van State over de zonering intensieve veehouderij in de provincie Noord-Brabant, waarbij de rechtstreekse doorwerking van LOG's in de bestemmingsplannen vernietigd is.

In het Reconstructieplan of in de structuurvisie (POL) kan beleid worden opgenomen over ruimtelijke indeling van Limburg. Voorwaarde voor dit beleid is dat enkel 'ruimtelijke relevante' criteria kunnen worden opgenomen in het POL. Het ontwerpbesluit zoals opgenomen in het burgerinitiatief beoogt een

aantal randvoorwaarden in het Reconstructieplan op te nemen, op basis waarvan grootschalige ontwikkelingen in de LOG's zijn uitgesloten. De randvoorwaarden zijn niet concreet uitgewerkt en (voor zover ze al ruimtelijk relevant zijn) betreft het voor meerdere interpretaties vatbare begrippen als 'fatsoenlijk inkomen voor een gezinsbedrijf', 'grootschalige agro-industriële vleesproductie' en 'bedrijven dienen gericht te zijn op welzijn, kwaliteit en grondgebondenheid'. Gelet op de uitspraak van de Raad van State in de provincie Noord-Brabant kan met grote mate van zekerheid worden gesteld dat het in de praktijk niet mogelijk is dergelijke begrippen uit te werken in criteria die rechtstreeks kunnen doorwerken in bestemmingsplannen.

Een minder vergaande optie dan de rechtstreekse doorwerking van artikel 27 van de Rcw is artikel 16 van de Rcw dat het mogelijk maakt dat onderdelen in het Reconstructieplan worden aangeduid die gelden als herziening van het streekplan (sinds 1 juli 2008: structuurvisie). Van deze mogelijkheid is bij enkele onderdelen van het Reconstructieplan gebruik gemaakt. Voordeel hiervan is dat de Provincie niet zelf de gedetailleerde afweging hoeft te maken, maar een aantal criteria meegeeft waarmee de gemeente rekening moet houden. Probleem is wel dat de provinciale structuurvisie alleen bindend is voor de provincie zelf. In het verleden toetste de Provincie bij de goedkeuring van bestemmingsplannen aan het streekplan (lees: POL), maar de nieuwe Wro kent deze goedkeuringsbevoegdheid niet meer. Dat betekent dat het opnemen van criteria voor nieuwvestiging in LOG's en die de status van structuurvisieherziening nauwelijks betekenis heeft. Pas door de inzet van Wro-instrumentarium, zoals een ruimtelijke verordening of een aanwijzing kan ruimtelijk beleid richting gemeenten worden afgedwongen. Een vertaling van de specifieke criteria voor ontwikkeling van LOG's in de provinciale belangenstaat zou voor ruimtelijk relevante criteria een mogelijkheid kunnen zijn, maar wij zien hiertoe, gezien de actieve rol die gemeenten hierin nu nemen, geen meerwaarde.

Een derde en minst vergaande optie is criteria voor nieuwvestiging in de LOG's in het Reconstructieplan op te nemen en deze noch rechtstreeks te laten doorwerken noch de status van structuurvisie te geven. Ze krijgen daarmee eenzelfde status als circa 90% van de inhoud van het Reconstructieplan: (beleids)uitspraken waarmee de Provincie aangeeft op welke wijze zij haar stimuleringsinstrumenten inzet (POP-2, ILG en provinciale middelen als opgenomen in het pMJP).

Geven rijksadviezen met betrekking tot megastallen aanleiding tot herziening?

Afgelopen jaar zijn op verzoek van het Rijk en de Tweede Kamer een aantal adviezen uitgekomen over de schaalvergroting in de intensieve veehouderij en de ontwikkeling van LOG's. De algemene conclusie uit deze onderzoeken is dat ten opzichte van de bestaande intensieve veehouderijbedrijven de schaalvergroting voordelen met zich meebrengt of mee kan brengen.

Effecten van de schaalvergroting met betrekking tot MRSA, volksgezondheid en dierwelzijn zijn hierbij sterk afhankelijk van de bedrijfsopzet en bedrijfsvoering. In het rapport 'Het megabedrijf gewogen' van de Raad voor het Landelijk Gebied (RvLG) (2008, met bijlagen van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), van de Raad voor de Dieraangelegenheden (RDA) en het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP)) wordt gesteld dat de ontwikkeling van grotere intensieve veehouderijen op goede locaties goede kansen biedt voor het behalen van duurzaamheidswinst op het niveau van het (reconstructie-)gebied. De RvLG en het MNP stellen ook dat grotere bedrijven in principe goed inpasbaar zijn in het landelijk gebied, zoals eerder ook het College van Rijksadviseurs gesteld in hun rapport 'Advies Megastallen' (2007). De Rijksadviseurs stellen dat de vraag niet zozeer is of een groot bedrijf inpasbaar kan zijn

- hun antwoord is bevestigend-, maar dat de vraag is hoeveel grote bedrijven in een bepaald gebied c.q. LOG inpasbaar zijn. De RvLG en de RDA stellen ook dat schaalvergroting niet strijdig is met het dierenwelzijn en zelfs kansen biedt voor het verbeteren hiervan.

De RIVM stelt wel dat er risico's zijn voor de volksgezondheid door als gevolg van op de mens overdraagbare ziekten. De RIVM stelt in algemeenheid dat op het vlak van volksgezondheid de balans tussen bedreigingen en kansen bij verdere schaalvergroting sterk afhangt van de wijze waarop de bedrijfsvoering en het stalconcept worden ingevuld. Deze en andere rapporten zijn beschikbaar op de website www.limburg.nl/plattelandinuitvoering onder LOG-informatie.

Conclusie

Wij zien gelet op het bovenstaande in algemene zin geen reden om tot herziening van het Reconstructieplan te komen, omdat:

- de ontwikkelingen die nu plaatsvinden bij vaststelling van het Reconstructieplan voorzien waren en de hiermee samenhangende kwaliteitswinst juist wenselijk is;
- gemeenten zorgvuldig invulling geven aan de nadere afweging en de Provincie geen reden heeft de gekozen rolverdeling ter discussie te stellen;
- de discussie zich met name toespitst op zaken die niet primair de bevoegdheid van de Provincie betreffen en die via regelgeving door andere overheden is of worden geborgd;
- wij als Provincie enkel voor ruimtelijk relevante aspecten in het Reconstructieplan c.q. POL randvoorwaarden kunnen opnemen.

Analyse criteria en uitgangspunten van ontwerpbesluit uit burgerinitiatief

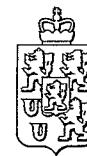
Naast bovenstaande algemene overwegingen, gaan we hieronder wat diepgaander in op het concrete ontwerpbesluit zoals verwoord in het burgerinitiatief. Zoals hiervoor gesteld, geldt als voorwaarde dat enkel 'ruimtelijke relevante' criteria kunnen worden opgenomen in het POL/ Reconstructieplan.

Per criterium/ uitgangspunt zoals opgenomen in het ontwerpbesluit van het burgerinitiatief, is een analyse gemaakt:

- Instellen van een plafond ten aanzien van de grootte van het bedrijf (per sector), uitgedrukt in NGE's, rekening houdend met een fatsoenlijk inkomen voor een gezinsbedrijf en volwaardige arbeidskrachten (VAK's) per bedrijf*

Het stellen van grenzen aan de economische omvang van een bedrijf is niet bepalend voor de effecten van het bedrijf op zijn omgeving. Het beperken van aantal dieren of aangeven van maximaal aantal NGE's is niet ruimtelijk relevant en achten wij ook niet wenselijk. Enkel de ruimtelijke impact van de omvang van een bedrijf in relatie tot zijn omgeving is relevant. De ruimtelijke impact zou in theorie wel kunnen worden gestuurd in de vorm van een maximale kavelmaat. De gemeenten met een LOG bepalen in hun beleid of ruimtelijk instrumentarium (bestemmingsplannen) de maximale kavelgrootte. Ook bepalen gemeenten hoeveel bedrijven zich in een LOG mogen vestigen.

De praktijk laat zien dat gemeenten zowel het aantal toegestane nieuwvestigingen als de maximale bouw-kavelgrootte zorgvuldig afwegen ten opzichte van de lokale ruimtelijke situatie. Het opnemen van een maximale bouw-kavelmaat achten wij dan ook niet nodig en bovendien in strijd met het ingezette provinciale beleid m.b.t. BOM+, waarbij de ruimtelijke kwaliteit op lokaal niveau bepalend is en niet een uniform vastgestelde provinciale norm.

- b. *Voedselproductie ten behoeve van de omringende regio's met onder andere als doel een minimum aan logistieke bewegingen (voer-, vee- en/of vleestransporten) te genereren uitgaande van voedselsoevereiniteit van elk land*

Voor de ruimtelijke vormgeving van LOG's is het niet interessant voor welke markt voedsel wordt geproduceerd. Dit criterium is dus niet ruimtelijk relevant. Bovendien is het niet realistisch om te stellen dat een voedselkringloop in de eigen regio tot de mogelijkheden behoort. In de praktijk blijkt dat schaalvergroting juist mogelijkheden biedt om tot meer gesloten bedrijfsstructuren te komen en het aantal transportbewegingen te beperken.

- c. *Grootschalige agro-industriële vleesproductie en de verwerking daarvan hoort niet thuis op landbouwgrond/platteland*

De LOG's zijn als zoekgebied aangewezen ten behoeve van incidentele en projectmatige nieuwvestiging. Een projectmatige nieuwvestiging kan, afhankelijk van de invulling, beschouwd worden als een agro-industrieel bedrijventerrein. Moeilijkheid daarbij is te bepalen wanneer iets niet meer agrarisch, maar agro-industrieel is. Vervolgens is de vraag welke locaties daarvoor dan wel of niet geschikt zijn. In de verdere uitwerking van de LOG's kunnen gemeenten door middel van het bepalen van het aantal toegestane vestigingen of het stellen van nadere voorwaarden (zoals bijvoorbeeld bebouwingsdichtheden of minimale afstanden tussen bedrijven) de concrete invulling bepalen en daarbij het landelijke of industriële karakter mee bepalen. De praktijk laat zien dat gemeenten op basis van de ruimtelijke karakteristiek van de LOG's (milieuruimte, ligging bij infrastructuur) afwegen welke mate van schaalvergroting nog inpasbaar is. Daarbij zien we dat juist de initiatiefnemers van grootschaligere en innovatieve bedrijven - vanwege de synergievoordelen - aansluiting zoeken bij andere agro-industriële ontwikkelingen (zoals projectvestigingen glastuinbouw), terwijl de meer traditionele en minder grootschalige bedrijfsontwikkelingen plaatsvinden in de meer landelijk gelegen LOG's.

- d. *Om vast te stellen hoeveel (te verplaatsen) bedrijven in een LOG gevestigd kunnen worden, moet de lokale overheid vooraf een Milieu Effect Rapportage (MER), een Gezondheids Effect Rapportage (GER) en een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse uitvoeren*

Bij het opstellen van het Reconstructieplan is een MER opgesteld, waarbij de effecten van het voorgestane ruimtelijk beleid in beeld zijn gebracht. Het is een breed gedragen opvatting dat de beoogde afwaartse beweging positieve effecten heeft voor landschap, milieu én de economische positie van deze voor Limburg belangrijke sector.

De MER-procedure is ook bij de uitwerking van de LOG's op gemeentelijk niveau reeds wettelijk verplicht. Alle relevante milieuaspecten komen aan de orde in een MER. Eind september 2008 heeft de MER-commissie in samenwerking met het RIVM een handreiking ontwikkeld voor de integratie van gezondheid in de MER (zie bijlage 3).

Regelgeving omtrent volksgezondheid betreft uitdrukkelijk geen provinciale bevoegdheid, maar een bevoegdheid van het Rijk. Het Rijk is momenteel bezig met het opstellen van factsheets met betrekking tot de acties die momenteel lopen om de risico's met betrekking tot volksgezondheid

(fijnstof, MRSA) in beeld te brengen. Daarnaast kan het Rijk op verzoek voorlichtingsbijeenkomsten organiseren voor gemeenten en burgers over dit onderwerp.

De gezondheidseffecten van een specifieke ontwikkeling op zijn omgeving is sterk afhankelijk van de aard en omgeving van het initiatief (zie ook het gestelde ten aanzien van de rijksadviezen) en kan dus enkel op lokale schaal goed worden afgewogen. De GGD biedt richting de gemeenten de Gezondheidseffecten screening (GES) aan. Dit is een adviserend instrument waar afhankelijk van de lokale situatie de gezondheidseffecten op basis van milieuvervuilende bronnen worden onderzocht. De gemeenten hebben hiermee een instrument in handen dat kan ondersteunen bij de besluitvorming op gemeentelijk niveau.

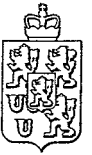
Vanuit het Reconstructieplan is het streven om het saneren van intensieve veehouderijlocaties dichtbij natuurgebieden en woonkernen. Dit is maatschappelijk van belang voor de leefbaarheid rondom de kernen, maar heeft ook positieve effecten met betrekking tot landschap, milieu, dierenwelzijn en gezondheid. Dit wordt bevestigd door de diverse onderzoeken die het afgelopen jaar zijn verschenen. Het ministerie van LNV heeft op landelijk niveau een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) gemaakt voor de intensieve veehouderij. Hierin zijn 3 productiesystemen (regulier, biologisch en agro-productieparken) vergeleken. Hieruit komt een zeer genuanceerd beeld, waarbij over het geheel genomen niet één productiesysteem beter scoort dan een ander. De biologische productiesystemen scoren vooral winst op het gebied van dierenwelzijn en het gebruik van bestrijdingsmiddelen. De agro-productieparken kunnen door de schaalgrootte vooral veel milieuwinst behalen. Ook hier betreft het geen provinciale bevoegdheid, maar een rijksbevoegdheid.

- e. *Bedrijven die zich vestigen in een LOG, dienen gericht te zijn op welzijn, kwaliteit en grondgebondenheid (waarbij een evenwicht tot stand wordt gebracht tussen grond en mest). Grondgebonden bedrijfsvoering richt zich op het gebruik van voer van eigen bedrijf, regio, provincie, land of buurlanden en vervolgens hergebruik van mest op deze landbouwgronden (het principe "graan voor vlees en mest" en "mest voor graan"). Een principe dat naadloos aansluit bij de uitgangspunten van "cradle to cradle", die veel bestuurders omarmen*

Zoals hiervoor reeds gesteld, zijn de aspecten welzijn en grondgebondenheid in de zin van een gesloten "voedselkringloop" niet ruimtelijk relevant of betreft het geen bevoegdheid van de Provincie. In het kader van de reconstructie is wel een onderscheid gemaakt tussen grondgebonden en niet-grondgebonden landbouw in die zin dat intensieve veehouderij evenals de glastuinbouw vanwege de niet-grondgebondenheid juist ruimtelijk geconcentreerd kan worden.

Wat betreft kwaliteit worden in het POL ruimtelijke kwaliteitseisen gesteld aan de inrichting van het landelijk gebied, waaronder de LOG's. Onder meer kent het provinciaal beleid het BOM+-instrument, waardoor bij nieuwvestiging of uitbreiding van bedrijvigheid in het buitengebied ruimtelijke inpassing noodzakelijk is. Hiermee wordt beoogd een goede ruimtelijke kwaliteit te garanderen. De praktijk laat zien dat gemeenten hier zorgvuldig mee omgaan.

Wij ondersteunen het principe van "cradle to cradle", ook bij de invulling van de LOG's. Eén van de "cradle tot cradle"-principes is kringloop en dan met name gericht op energie. De concrete invulling daarvan betekent echter niet dat gestreefd moet worden naar een volledige grondgebondenheid op

een lokale of regionale schaal. Wij achten dit ook niet realistisch. We zijn juist van mening dat schaalvergroting meer mogelijkheden biedt om het "cradle to cradle"-principe toe te passen.

Momenteel ligt er een ontwerp-opgave binnen de gebiedsontwikkeling Klavertje 4 met betrekking tot de energiekringloop; van de mest afkomstig uit de intensieve veehouderij komt energie, deze kan worden gebruikt op het eigen bedrijf of in de omgeving. Ook worden in een aantal LOG's de mogelijkheden onderzocht met betrekking tot het opwekken van duurzame energie.

Advies

Wij adviseren Provinciale Staten het Reconstructieplan niet te wijzigen en dus in aanvulling op het bestaande beleid geen aanvullende voorwaarden met betrekking tot de ontwikkeling van de LOG's op te nemen. Op basis van bovenstaande komen wij niet tot nieuwe inzichten die tot een aanpassing van het beleid zouden moeten leiden. De ontwikkelingen passen binnen de verwachte trend en de uitgangspunten in het Reconstructieplan, zoals door Provinciale Staten in 2004 is vastgesteld. De feitelijke ontwikkelingen die nu plaatsvinden geven geen aanleiding de daarin afgesproken rolverdeling tussen Provincie (aanwijzen zoekgebieden LOG's) en gemeente (nadere invulling LOG's) te wijzigen; gemeenten doorlopen een zorgvuldige besluitvorming en bestaande wet- en regelgeving geven voldoende waarborgen. Bovendien blijkt uit de analyse van de uit het ontwerpbesluit genoemde criteria en uitgangspunten, dat er beperkte mogelijkheden zijn om deze te vertalen in het provinciaal beleid. In de meeste gevallen betreft het namelijk geen ruimtelijke relevante criteria. Ook op rijksniveau bevestigen de uitkomsten van de diverse onderzoeken de uitgangspunten van het Reconstructieplan.

Gedeputeerde Staten van Limburg,

voorzitter

secretaris